

—Agrahiré qu' aquestas visitas sigan mes sovint... Sent aixis, qu' á parlá ab franquesa, si no fos per alló qu' un ha d' estar bè ab los de la escala, per si una nit se necessitan, ni 'ls ho hauria fet á saber.

Quin tafanejar!.. N' hi ha una que may veu res á casa 'ls altres, pero jo sé per la pentinadora que fins ha retret los claus de la estora que de tan mal posats li han fet un esqueix en lo vestit, y avuy mateix, la del pá, ha fet á saber á la minyona qu' á Santa Catarina venen uns macassars com los nostres y *potser millors*, á qualsevol preu: sols cal prometre.

Pero á mi que 'm fa? Que retallin y xarrotegin tan que vulgan: milló, aixó es lo que jo vuy: aixis sap lo vehinat que jo tinch una nena mes hermosa qu' un sol, que es lo que 'm proposo. Perque, jo parlo ab franquesa, soch molt despreocupat en certas cosas: bé n'he vist de nenas... pero com la meva, cap, cap. Aquellas galtetas de poma, aquell magestuós sota-barba, tanta bondat, tant pacienta, tant... tot... algú 's creu que so pare perque parlo aixis... Deu als fassi bons: lo que dich es l' Evangeli.

Pobres nens aquests que van de poble en poble, sens mes companys que 'l violí y la miseria; deixats de tot hom: sotmesos á la brutalitat d' un traficant; engrossant las llágrimas á la vista d' altres nens tips y riallers; perseguintlos lo terrible *vesten* dels seus pares; sens lo recort d' un petó, ni la memoria d' una festeta; pobres infants, solsament pels qui s' ha dit qu' aquest mon ho es de des-terro, condempnats á fer riure ab lo seu patir, y á guanyarse un bossí de pa tot saltant al impuls de la fam mes injustificada.

Quan jo hi penso, quan jo 'ls veig tan pobrets y tant hermosos, sens mes abrigall qu' una compassiva robota que presenta mes sas carns á la inclemencia de las invernadas: quant jo 'ls veig devant de ma finestra, ab aquells ulls de cel y cabelleras rossas, jo'ls hi daria ma vida quan mes un bossí de caritat qu' amorosament demanan: jo 'ls

hi daria... mon tot, perque ells me fan sentir; perque ells me fan plorar, tot aconsellantme ab sas tristas rialletas que dongui un petó á ma filla.

Pobre filleta meva! es sols llavors quan mes t' estimo, es sols llavors que m' omplo d' entusiasme, prometente una felicitat sens límits! Ta mare 't conta follias de reys y de papas, de cels y de riquesas, y jo desvariejant per los espays del amor que 't duch, tot escoltant faig: *mes, molt mes per ma filleta*, ¡ah! dorm al bres de qui 't portá en sas entranyas: ton pare vetlla.

Pobres saboyars: jo entench vostres cants com los de l'au ferida, y per mes que vulga no os sé veure, ni al naxer, adormintvos al escalf d'un bes matern'; cantéu, cantéu, així 's fa soportable l'anyoransa. Cantéu, qu' al ressó dels ayres de la vostra terra jo omplo de patons las galdas de ma filla...

Qui sap, á vegadas penso, qui sap, quin demá 't guarda Deu? Ah, Ell vulga que jo 't vegi al menys com m'han vist mos pares! Tu deus viure, tu deus aclucar mos ulls: qu'es lley mes justa la que conta primer ab los vells.

Que jo't puga veure gran: ufanosa com las espigas que 's gronxan al ventijol de Juny, pura com las rosas que esclatan al amorós bés de Maig.

Deu sab lo camí que 'ns té marcat á tu y á mí en esta vall de penas, mes no temís filleta meva, no 'ns refrescan aquí los ayres de Saboya y si un dia, que may vinga, 's trovés deserta la panera que sempre ha penjat rublerta en nostre embigat, llavoras lo teu pare no repugnaria lo qu' avuy faria sa vergonya; tu m' has dat un titol estimable devant la gent de bè: jo sabria captar per tu com un pare de familia.

Barcelona 8 Setembre 1877.

FRANCISCO MANEL PAU.

EXPOSICIÓ DE PINTURAS

Á MADRID

II.

A representació pictórica d'assuntos historichs, apesar de las moltíssimas dificultats ab que tenen que lluytar los artistas es, potser, en aqueixa esposició hont se presentan ab més lluhiment.

Entre 'ls molts y bons quadros d' historia sobresurt lo del Sr. Pradilla titolat *Doña Juana la Loca* quadro de composició sensilla pero de grandió efecte; notable per la fermesa del dibuix, per la distinció y color local qu' en ell s' hi trovan.

Representa una freda matinada d' hivern; tot respira melancolia y pahorós silenci. Sobre un bayart mitg cobert ab negres bayetas s' hi veu una caixa de mort ricament adornada; á un extrem hi te pintada l' áliga imperial austríaca; lo cos que tanca es lo de Don Felip l' Hermós.

Lo vent sembla que vulgui endursen las flamaradas dels ciris que creman en uns candeleros de ferro, colocats als extrems de la caixa.

Dreta vora 'l bayart s' hi destaca la figura de Donya Joana endolada, superba, admirable de poesia y senti-

ment, sa cara trista, son mirar esgarriat, los brassos cayguts, inclinat lo cap, absorta en vagorosa contemplació, insensible al fret y á las ratxadas de vent que somouhen y li apartan lo vel que cobreix sa cara, tot revela en ella 'l sentiment extraordinari que arriba á ofuscarli 'l seny. Lo Sr. Pradilla ha estat acertadíssim en la composició d'aquesta figura la mes culminant del assumpto y ha conseguit axí mateix que fos la principal del quadro. Ella sola bastaria per fer la reputació de son autor. Darrera d'aquesta figura hi ha un grupo de damas de la cort que, aclaparadas pel cansament y 'l fret, s'escalfan al entorn d'una gran fogarada; mes enllá altres grupos de cavallers tots embossats en amplas capas. Lo fum s'escampa pe'l mitg del quadro velant las figuras y 'l paissatge lo que produeix molta novetat y efecte poétich. Enfront de la Reyna al altre costat del tumbol resan agenollats una dama ricament vestida y un frare ab habits blanchs. Aquesta figura nos ha semblat la mes descuydada de dibuix; lo bras que s'avansa portant un ciri en la ma á mes de pareixens curt no l'hem pogut endevinar sota 'ls plechs de la màniga.

Al fons, y en un costat, se veuhen las parets d'un monastir, per l'altre segueix per la carretera la llarga comitiva que acompanya á la Reina. Lo paissatge es de lo millor que 's veu en la exposició; tot lo quadro está fet ab gran conciencia, desde lo mes important als detalls mes mínims, tot está fet y estudiat com si fos per un quadro de petites dimensions y l'obra es igualment admirable parcialment y com á conjunt.

Si be 'l dibuix no te l'acentuació y forsa de Rosales, en compensació es mes distingit, los robas son fetas ab gran veritat; lo vellut es verdader vellut, lo satí igualment; allí no s'hi veu cap pinsellada que la bona voluntat del que las mira ha de ferne robas; ni tacas foscas de color que figurin ulls, botas, etc.; allí tot es construit, tot es estudiat. Lo color es brillant, rich y apropiat sempre; las distancias ben graduadas, fent que tot ocupi 'l lloch que verdaderament li correspon. Per últim lo quadro del se-

nyor Pradilla essent lo millor de la exposició, es també 'l que mes agrada á tothom, primera calitat de una verdadera obra d' art.

Lo Sr. Placencia es altre de los artistas á qui la crítica deu felicitar, ja que deixant la pintura de quadret qu'avuy está de moda, empren l' estudi pacient y auster que reclama la importancia del assumpto que titula: «Origen de la República Romana».

May alabarem prou als que desdenyant los fàcils triomfs que proporciona lo pintar imitant literalment la naturalesa que ab tal que pintin exactament un moble, las plomas d' un aucell, lo textit d' una tela creuhen haberho conseguit tot. A nosaltres nos sembla que van errats: lo camí que en eixa exposició senyalan los Srs. Pradilla, Ferránt y Placencia y altres creyem qu' es lo verdader y que per allí 's troba la bellesa y la originalitat.

L' assumpto del quadro del Sr. Placencia tret de la historia romana ofereix al artista ja per la caracterisació dels personatges com per l'estil arquitectonich de la escena, recursos abundants y preciosos per l' estudi.

Estés sobre 'ls esglahons d' un temple qu' ostenta robustas columnas dóricas se veu lo cos inanimat de Lucrecia. Bruto sosté ab una ma lo bras del cadaver y dirigint-se al poble li ensenya lo punyal ab que aquella s' ha donat la mort y 'l conmov y 'l subleva ab sos crits energichs fentli jurar que venjará á aquella matrona heroica.

La composició es clara, perfectament comprensible y l' espectador á la primera impressió ja te explicat l' assumto.

Lo colorit generalment es *monotono*, los tons s' assemblan; los edificis y paissatge del fons també tenen lo mateix defecte.

Lo dibuix que 's bo, en la figura de Lucrecia es molt fluix en algun dels personatjes que la rodejan y en particular la dona que s' está en los esglahons del temple. Algunas parts molt importants del quadro están pintadas sense relleu, y's veuhen mans y brassos com si fossen enganxats á la tela; la importancia del quadro es tota en lo

conjunt mes que en los detalls si be 's pot dir que per las sevas dimensions com per l' esfors que denota y per lo resultat obtingut es de los mes notables de la exposició.

No ha estat molt inspirat lo Sr. Nin ab son quadro *El Entierro de Ofelia*: son talent que per cert no es duptós no s' ha demostrat felis aquesta vegada.

La delicada Ofelia del poeta inglés s' está estirada ab la rigidez de la mort sobre un drap blanch ricament brodat d'or. Son rostre, sa figura, tot ella en fi, que tothom se l' imagina ab las gracias de la juventut y de la bellesa te en aqueix quadro una interpretació la mes prosaica. Ro-dejan lo cadavre d' Ofelia munió de personatjes tan apretats que tot just tenen espay per manejar-se, á mes de estar posats tots ab actituds teatrals y afectadas.

En tota la composició se sent l' esfors del artista per produhir efecte; si be 's deu haver de dir que lo quadro está plé de detalls preciosos y que lo colorit es en tot ell brillantissim.

La Profecia del Tajo del Sr. García Martinez que s' havia distingit en altres exposicions, en la present no 'ns ha dat cap idea del seu talent. Son quadro está pintat de tal manera que las robas s' assemblan á las montanyas y las montanyas no poden assemblarse mes als nuvols que cubreixen tota la part superior de la tela, y aquest estil de pintar dona per resultat que tot lo del quadro semblin nuvols.

Altre quadro y de grans dimensions es 'l que lo Sr. Rubí titula *La Paz*. Uns parlamentaris marroquis se presentan á la tenda del general O'Donnell y 'l saludan humilment; lo general está dret voltat dels seus oficials com esperant que 'ls ambaixadors parlin... y res mes.

No hem pogut entendre per quin motiu l' autor ha donat aqueix titol á son quadro. Ja que per la composició res s' endevina y aquells moros lo mateix poden demanar pau com no volguerla. De aqueix defecte capital ve que 'l quadro no ofereixi cap interés, essent notable per la molta trassa ab que está pintat y per son colorit brillant y agradable.

Lo Sr. Martinez Cubells ab *La educacion de un príncipe* demostra esser un dels pintors mes notables d'aquesta exposició. Son quadro te grans qualitats de dibuix y de color, la composició si pot ser peca de confosa, te en cambi grupos admirables, y ab tal art es buscat l'efecte que sembla que haja trobat la manera de fer dels coloristas antichs tan donats á las soptadas transicions del clar y oscur.

Lo Sr. Sala ab son quadro *Guillen de Vinatea exigiendo á Alfonso IV la revocacion de un contrafuero*, es lo distingit pintor de sempre. La execució finíssima, lo colorit brillant, lo dibuix correcte y energich: son quadro es molt notable per un grupo de damas que hi ha al costat del trono hon hi seuhen D. Alfonso y la Reyna. Sols veyentlo es possible formarse idea de lo graciosas y admirables que son aquellas figuretas vestidas ab los pintorescos trajos de la edat mitja. Aqueix quadro es sols comparable á las bellissimas pinturas d'en Fortuny.

La prision de Riego, del Sr. Borrás, es una pintura que revela á un artista de molt' anima y una organisació enterament d'artista. Nosaltres lo felicitem de cor, saludant en éll á un jove de molt porvenir.

Lo quadro del Sr. Jadraque, *Carlos V en Yuste*, es fet ab molta correcció; lo modelat te una forsa extraordinaria y gran relleu; la composició es freda: tot posat, tot academich, se trova á faltar lo natural.

El mensaje del Cardenal Cisneros, del Sr. Villalobos. L'assumpto d'aqueix potser es superior á las forsas del artista; aixó sens dupte fa que tot se senti de certa fatiga que 'l pintor ha tingut al compondrel. La coloració es trista, de poca pasta. Lo tipo del Cardenal es una fidel reproducció; los mobles y accessoris donan molt color local á la composició.

ANTONI VILANOVA.

MALLORCA CRISTIANA

CANT XIV

FRAGMENTS *

NEVADAS cimas del Hermon; aspradas
planas de Gaulonítida y Perea;
cordillera del Líbano, sagradas
valls del Jordan, florida Galilea,
¿hont es la rassa que us poblava? ¿hont?
Carmel y Gelboé, monts de Samaria
que dels temps patriarcals servau memoria;
pou de Sichem; Betel, lloch de pregaria;
Tabor, que veheres de Jesus la gloria;
¿per qué Israel no hi vé á humillar son front?

* E sobre aço un sarrahi de la ila qui havia nom Benabet envians messatge per un sarrahi, qui aportá una sua carta, que el veuria á nos, e que faria que la una partida de la ila de dotze que ni havia quens adurien conduit á la host, e aço que els porien haver, e que creya per cert que si Nos nos capteniem be d' ell, que els altres faria tornar á Nos. E Nos mostram ho als nobles de la host, e dixeren tots que era bo ques faes, e puix dix nos lo sarrahi que enviassen á un bon loch que era prop de la ost una legua, e el exiria en fé de Nos, e que faria son pleyt ab Nos, é que ns serviria á bona fé, é sens engan, e que Nos coneixeriem lo gran servey quens faria. E Nos enviamhi xx cavallers, e trobarenlo en aquel loch, e vench ab son present é adux be xx besties carregades entre civada, e cabrits, e gallines e rahims; e els rahims eren aytals quels aduyen en sachs, e nos trencaven ni s' afolaven. E aquel present que el adux partimho pels nobles de la ost. E aço feu aquel angel que Deus nos enviá car tant nos tench bon loch que per angel lo preguem, e per aço li faem al sarrahi comsemblança d' angel.— Cronica del Rey En Jaume.

Marcat ab un estigma de deïcida
orfe de patria, errant, lo passejava
lo poble de Judá, y, en sa partida,
com lo vent las llevors, ab ell portava
la creencia de un Dèu desconegut.
La disbauxada societat romana,
trayent rius d' or dels pobles que oprimia,
no vegé que, en sos camps, novella grana
com l' agram invadintla ja hi floria...
¡Si de tals flors sabera la virtut!

Sols Tu, Senyor, la sabs, que maridares
llur polsím d' or en las corolas bellas
dels oásis pagans: Tu, que hi enviares
com papallonas tas fidels ovellas,
y 'ls regares dels martres ab la sanch.
Tu, que, esbargint ton poble per las terras
de cristians y d' alarbs, facilitavas
lligams de pau; y en las cruentas guerras
fentlos ser mitjansans, dolsificavas
la dura lley del vencedor alfanch.

Al deixar los vergers de Palestina,
com las antigas naus de la Caldea,
toparen la ribera mallorquina
las emigrants familias de Judea,
y edificant altars al Criador,
l' agraïment del cor li demostraren
contemplant sas montanyas y planuras,
sos torrents y sas valls, que 'ls recordaren
los volts de Tiberiáde, las alturas
d' Hebál y Garizim, Salem y Endor.

Dels pins d' Alep la flayre rehinosa
sentiren ja al voltarne sas riberas:
del ginebró y llenriscle la olorosa
goma veheren suar, y las palmeras
ventant per tota l' illa llurs plomalls.
—¡Bethania! ¡Jericó! ¡quí vos anyora
si aquí vos retrobém!—tots repetian.
—¡Gethsemaní! ¡Bethfagia! ¡quí vos plora!—
Y als olivars y als figuerals corrian,
y á las fonts, y á las rasas, y á las valls.

—¡ Las parras de Safed s' entortolligan
 ab la murtra y lo boix de fullas lluentas!
 ¡ Sots los frondosos alzinars s' abrigan
 los tudons del Hebron! ¡ Sas corpulentas
 capsaladas desplega 'l garrofer!
 Fins la Albufera pestilenta envia
 com la mar de Sodoma sa bravada!
 Fins la cigonya púdica hi fa cria,
 la blava merla hi canta, y la arriscada
 cabra d' Egipte hi peix sense cabrer!

Com si fos de sa rassa lo passatge,
 vers terra de Canaan, l' illa, hi trobavan
 tombas y altars de pedra en tot paratge,
 que Gálgala y Sennaar los recordavan,
 clapers d' una nissaga de gegants.
 Lo color de las ayguas cristallinas,
 hont l' arruinat Cafarnahúm s' hi banya,
 veheren en lo Gorch Blau, y las merinas
 ovellas de Bellur per la montanya,
 ó brostant entre ruinas d' archs romans.

Camins de Schiraz, vall d' Antioquia,
 hont timons y llores perfuman l' ayre;
 fruiters que de Damás ornáu la via;
 hortas de Galilea, que la flayre
 del taronjé y cedrat donáu al vent:
 en Mallorca hi heu fet la rebrotada
 si no hi foreu tostemps. Com la palmera,
 pels soldats d' Alexandre transportada
 de la India, de perpétua primavera,
 oh illa, 't vestiren pobladors d' Orient.

Per só 'ls fills de Judá per llur segona
 pátria 't prenen de cor, y fins olvidan
 la crema de Magó, y á la matrona
 Artemissia lleal, sols convertida
 al ploure en Nura edulcorada neu.
 Per só t' ayman gentil; t' ayman sultana,
 del *Cantar de cantars* terra florida:
 y t' aymarán tostemps, illa cristiana,
 fins á cristianisarhi, y fins la vida
 en tu donar, d' unà venjansa en preu.

En mitx de fruiterars voltats de vinya,
y al peu d' una montanya, que recorda
de Cananea una plascent campinya,
quan á Mallorca fugitiva aborda
plantá sas llars la tribu de Salem.
Entregada al conreu de sas vessanas
de costums patriarcals un espill n' era;
y en ella, y de las tribus comarcanas,
per sa gran ciencia y sa virtut àustera
venerat com rabí lo jayo Essem.

Ell aná á visitar, de edat madura,
Catalunya y Afranch fins á Narbona:
lligá ab Habrel (1) un llas de amistat pura,
y vegé la entussiasta Barcelona
oferint al rey Jaume sos tresors.
Entre Almoats y Almoravits partida
trobá l' illa, al tornar de Catalunya:
un rey cavalleresch, la pátria unida
deixá en lo continent, y ja no llunya
la profecia compregué llavors.

Vers Inca fugitiu de la batalla
tots esverats los del Rayguer venian.
Per defensa formada una alfamalla
Aben-Abet y sos fidels tenian,
mes ans á Essen volgueren consultar.
Rebels del ara al peu. De una aureola
lo llantoner (2) sa testa circundava.
Com novell Balaam l' anyell inmola,
y 'ls ulls girant vers hont lo Rey campava,
aixís vá ab veu profética parlar:

—¡Quán bellas vostras tendas! ¡quán veleras
las naus que us aportaren, gens cristianas!
¡Quán brillants vostras armas y senyeras!
¡Vostras fillas y esposas quán galanas!
¡Serán de l' illa l' ornament pus bell!

(1) Jueu que acompanya al Rey en Jaume com á truximan ó interprete á la conquesta de Mallorca.

(2) Aranya circular de la catedral de Palma que pertanyé á una antiga sinagoga de la illa.

¡Oh, tu, Rey fort, com l' unicorn, que agitas
 enfereit lleó ta áurea melena;
 tas glorias llig en ta bandera escrites;
 ta estrella veig que en l' horisó llumena;
 la corona de l' illa en ton capell!—

Finit apenas de parlar havia
 quan se trobá del vell amich en brassos
 lo truximan Habel: vers ell venia
 de l' host dels catalans, fiat en los llassos
 de una antiga amistat, ab Bonsenyor. (3)
 Y tant bé va parlar de la riquesa
 del realme d' Aragó, de sa importancia,
 de son Rey cavaller, de sa noblesa,
 son amor als vassalls, sa tolerancia,
 que 'l feren d' est missatge portador.

«En nom d' Allah omnipotent,
 clement, misericordiós,
 Aben-Abet te saluda
 Soldá En Gaymis d' Aragó.
 Oh fill de la exelsitut,
 tresor de ciencia y de dons,
 que ab la llengua de ta espasa
 ets de ta lley defensor.
 Lluna, que als estels enfoscas,
 y per qui 's clouhen las flors,
 lo ban inclina sas brancas
 y tos enemichs lo coll;
 árbitre de nostras vidas
 t' oferím la sumissió.
 De vuitcentas alquerías
 y una vila só 'l senyor,
 y ab quatre xechs poderosos
 fitadas mas possessions.
 Si la má d' amich me donas
 á besarla vindrán tots,
 y de viandas y vituallas
 abastirém la teva host.

(3) Jucu tambe y secretari del Rey: son ver nom es Astruch de Bonsenyor. N' hi havia molts en la host dels Catalans.

Alláh 't guie en ta clemencia
com t' ha fet prou entre 'ls prous,
y dongui als creyents de l' illa
altra kibla (4) en Aragó.»

DEL rull á la lectura
lo cor del Rey s' esbotza d' alegría:
pren sa rica armadura
y ab tapissos la tenda fa adornar.
Corns y clarins ressonan
pel campament y per las naus: d' est dia
la gran nova pregonan
cavallers y miners y gent del mar.

A sis millas espera
ab son convoy Aben-Abet resposta;
y una blanca bandera,
símbol de pau, va flamejant al vent.
Son fill es qui la empunya
que á Habrel acompanyá, mentre en la costa
las naus de Catalunya
de gallardets ornadas va vehent.

En gótica cadira
espera 'l Rey sentat. Una embaixada
de vint cavallers mira
partir la host, que adorna 'ls caminals
ab fonoll y senyeras,
y escuts ab llurs blasons, y empalissada
de llansas, y munteras
asconas, y bordons, y ferrats pals.

Muntat en parda mula
de rassa del país, que en gallardía
á éuga africana emula,
venia Aben-Abet de blanch vestit.
Ab pells atofonada
la sella, com sentat apareixía
en la corva espinada
de un dromedari ricament guarnit.

(4) Punt al cual miran los Musulmans al fer la oració.

Portavan vint someras
los presents d' aviam y de vituallas,
y á las vacas lleteras
ajogassats seguian los badells:
saltironant venian
los cabridets y 'ls xays, y en llurs cenallas
cendrosos ruchs conduhian
los ronyigaires garrinets novells.

Las toronjas dauradas
reblian las bessonas angarellas
d' espart, y en ensacadas,
sens xafarse, 'ls penjoys de llurs parrals:
y en gerras ben conduida
la delicada mel, que las abellas,
xuclant la sajolida
treballaren d' Escorca en los tossals.

Triat pomell de rosas
dels jardins de la Deesa, que en las illas
planta sas més xamosas
flors, recordant qu' ella nasqué del mar;
venia una garlanda
de donzellas gentils, ab llurs manillas
d' argent y vels de randa,
que 'ls aladors (5) tapavan y 'l collar.

Com las donas de Caria
coronadas de gerras y cistellas,
dels fruyts la abundó varia
portavan en ofrena al jove Rey.
Ab la treña penjanta,
y ab clenxas d' aladars (6) eran tan bellas,
que tota l' host s' hi encanta
aspirant la frescor d' aquell herbey.

Venian las primeras
fillas d' Artá, de formas voluptuosas,
de rossas cabelleras,
de finíssima pell, tota blancor.
De Canyamel portavan

(5) Arracadas morescas en forma d' anellas.

(6) Ruixos á rulls que queyan á cada costat del front.

los dolsos tany, las nespras saborosas,
y 'ls tudons que niavan
en l' ample porta d' amagat tresor.

En primorosas gerras
las de Benissalem y pollentinas
portavan de llurs serras
los blanchs, rosats, y més negrosos vins:
y en panistras de pallas
las figas de nopal netas de espinas,
y en teixidas cenallas
los pans prempsats dels figuerals més fins.

Agensadas las fillas
d' Alcudia ab los corals de llur ribera,
tenyidas las faldillas
ab la pórpora aymada dels Romans,
venian carregadas
de cignes y flamenchs de la Albufera,
y altrás ab llaboradas
flors de maresch com obra de llurs mans.

Ab llurs joyells d' anellas,
camafeus y brassals, unas matronas
de Sineu y Ternellas,
del gran Metel-lo recordant lo temps,
d' atmellas y de peras
duyan plens los cistells, y ab llurs flahonas
cocas, las masoveras
de Petra al Rey feren la ofrena ensemps.

Hespérides guardianas
de las toronjas d' or, las Sollerinas,
extenian ufanas
un rastre d' azahar per rossegall.
En branquetas portavan
los dolsos fruyts: llurs bellugantas ninas
entre 'l fullam brillavan
com las Napéas en lo fons del vall.

De fas esgrogueida,
mes d' oriental perfil, las que la Plana
de Pobla, sempre humida,
conreuhavan lo cánem malaltís.

uns richs penjants llufan
d' or y d' argent trenats en filigrana,
y ab plens paners venian
de la fruyta oriental dels zafarís (7).

Las frescas costaneras
de Llucalcari duyan los dolcíssims
penjoys de llurs palmeras,
y cireras d' arbós las de Deyá:
llur dolsa malvasia
las de Banyalbufar, y los riquíssims
fruyts que l' olivar cria
las llestas montanyesas de Calviá.

DAMÁS CALVET.

(7) Abderraman aymá molt la magrana perquè li recordava en Cordova las fruitas de la Siria. Sa germana li 'n envia moltes de Bagdad, y per so prengueren lo nom de zafaris (viatgeras).

LO PLANY DEL ROSSINYOL

Remordiment.

ENTRE salzereda espessa,
que ab lo fresch oreig se bressa
vaig naixe un jorn cap al tart
y al concert dels cants més bells
d'altres aucells,
ben xich encara,
pidolant menjá á ma mare
vaig aprendre de cantar.

De tant qu'ella m'estimava
nit y dia 'm vigilava:
jo era 'l més afalagat;
un jorn vaig provar tot sol
d'empendre 'l vol
y ella 'm planyía,
y 'm cridava y jo fugia
per l'espai, adelerat.

Desde ma ignocenta feta
¡cóm l'anyoro á ma mareta!
may més res d'ella he sabut;
de branca en branca volant
recordo 'l cant
ab que 'm cridava;
prou coneix que 'm estimava:
¡massa tart ho he conegut!

Sempre endolso ma cantada
pera plaure á ma estimada,
qu' es mare y ab mos fills viu;
mes quan penso 'l que vaig fer
canto sens pler
y temo á l' hora
que mentres mon cor l' adora
abandone 'ls fills y 'l niu.

Quan só lluny de ma companya
sempre penso que m' enganya
y tinch dubte y tinch recel;
si gelós me vull queixar,
del méu cantar
lo mon murmura
qu' es tendre y plé de dolsura
quan mon cor es plé de fel.

¡Quánts colps ma tristó es ben negre
y lo mon m' escolta alegre!
¡may pitjor pena s' ha vist!
solitari trovador,
sense conhort,
sense alegría.
en vá canto nit y dia.
quan més canto estich més trist,

Tot neguit pot tení esmena:
lo cel més fosch s' asserena,
cada jorn l' auba somriu,
té estrelles la negra nit;
sols mon neguit
no té mudansa;
qu' en lo cel de ma esperansa
cap hermosa ilusió hi viu.

Floretas que 'l matí bada
ab sas perlas de rosada
no somriuen pas per mí;
sols coneix las flors de dol
que crema 'l sol
y l' auba anyoran
y sens donar perfum moren
mentre 'l jorn se 'n vá á morí.

Planyent ma esperança morta
mas plomas lo vent s' emporta
y ab cada una un dols recort;
quan me besa suspirant
y 's pert mon cant
ab sa alenada,
cada llanguida besada,
me sembla 'l bes de la Mort.

¡Ay! no sé, nó, si m' aymía
entre mos fillets un dia
amorosa 'm plorará;
potsé escoltará la veu
d' altre ayman seu
y potsé encara
oblidant l' amor de mare
de sos fills s' allunyarà.

Estranya forsa 'm domina,
sobre 'l pit mon cap s' inclina
y 'l cor se 'm torna com gel
y per més qu' ofego 'l plor
y la tristor
qu' al cor s' aferra,
al veure més prop la terra
més anyoro 'l blau del cel.

Adeu, bella primavera,
al morir ta flor darrera
y al caurer la del llorer
ja la forsa 'm mancará
pera volá'
y en la vesprada
faré ma última cantada
entre espinas d' esbarzer.

JASCINTO TORRES Y REYATÓ.

L' ANELL DE PROMETATJE

S i n' estás tota cofoya
de la joya,
Deu t' ho prenga en be;
ab l' anell que 'l dit t' apreta
hi hage fos, ma nineta,
ta ventura l' argenté.

Talismá de fada amiga
sempre 't siga
son prehuat diamant,
que ab virtut maravellosa
sense mí 't farà ditxosa
per pogué anarme olvidant.

Tant si fica, com no fica
es joya rica;
per' ço 'l dit no 't sagnarà;
mes si es cas que te 'l enseti,
com mes fort l' anell t' apreti,
mes ton cor se axamplará.

JOSEPH SERRA Y CAMPDELACREU.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

COMPOSICIONS REBUDAS EN SECRETARIA

FINS AL 13 DE MARS

1. Afany. *Excelsior!*—2. Lo Volcá. *De sas entranyas la terra foch ne vomita.*—3. Lo Geni. *Lo vel de vritat es la ilusió.*—4. Ideal. *Cielo et inferno.*—5. Atila. *Atilla fragellum Dei.*—6. L' últim Abencerratje. *Como el leon de la fábula, ellos tampoco sabian pintar.*—7. Joan Garí. *Se habia creido tan fuerte como Sanson, David y Salomon, pero fué derribado cual ellos.*—8. La Dansa Macabra. *Un tiempo fué en que cantaba una bella cancion, etc.* HEINE.—9. Epístola á en Julio Verne. *Oh terra, addio!*—10. Plus ultra. *Un recuerdo confuso imposible de reproducir...* BECKER.—11. Cansó del Trevall. *Som los soldats de la industria.* CLAVÉ.—12. ¡Als toros!... *Si el tiempo lo permite.*—13. Lo cant del Pirata. *Per castell sos pichs m' han dat.* SOLER.—14. Espines. *Anyorança.*—15. La bella hortolana.—16. La Flor Natural. *Ab l' aroma d' eixa flor—puje al cel t' ánima casta.*—17. La coqueta moribunda. *Genio y figura...*—18. Ahí y avuy. *¡Avant!*—19. Lo torner. *Ab lo torn tot se pot fer.*—20. Consell d' un vell. *Es de vidrio la mujer—pero no se ha de probar...* CERVANTES.—21. Lo cant d' una auraneta. *¡Historia trista!*—diu l' ornel. F. SOLER.—22. Lo cap d' Holofernes. *Dixit autem Judit ad omnem populum: Audite me, frates, suspendite caput hoc super muros nostros...* JUDIT, CAP. XIV, VERS. 1.—23. La Copa. *La copa, la copa, oh mon car Hamlet.* SHAKASPEARE.—24. La cadena del crim. *Como empieza y como acaba.* ECHEGARAY.—25. Atila. *Flagell.*—26. L' Aurora. *Fiat lux: et lux facta fuit.*—27. La cansó del Trevall. *Redempció.*—28. Boria avall. *Segle XIX.*

Lo que's fa públich pera coneixement dels interessats.—P. A. de C.—ANGEL GUIMERÁ, secretari.

NOVAS

En aquest número repartim un dibuix degut á la ploma del distingut artista D. Antoni Fabr s, pensionat á Roma per nostra Excma. Diputació Provincial. Perteneix al digníssim secretari d' aquesta corporació D. Teodoro Llavallo, y á sa extremada galanteria debém lo ferlo conèixer

avuy.

Nos estalvia fer elogis de la obra, sas moltes bellesas que á primera vista ja apreciar n nostres subscriptors.

Los treballs rebuts en la Redacció de *La Renaixensa* per obter als premis del Cert men obert per la Redacció, son los següents:

1 Estudi de la Edat mitjana   sian Estils, usos y costums de la Edat mitjana. Lema.—*Le moy n  ge est le produit de la civilisation pa enne, de le barbarie germanique et du christianisme.* (Benjamin Gu rard).—*Les modes et les costumes sont une manifestation des m urs publics et priv s.* (Paul Lacroix).

2 Dels contractes de enfiteusis y á rabassa morta, segons la antiga y moderna legislació de Catalunya. (Estudi juridich social). Lema.—*Labor improbus...*

3 Origens y fonts de la nacional-litat Cathalana. Lema.—*A Dios rogando y con el mazo dando.*

4 Los actors del «Teatro Catal ». Lema.—*Suum cuique.*

5 Barcelona (Ressenya hist rica). Lema.—*Mare de la terra.*

6 Periodisme. Estudis històrics del de Catalunya.

7 Balmes. Sa vida y sas obras. Lema.—*Balmes a montr , en effet ce qui pouvait  tre de notre temps un pr tre en Espagne, s'inspirant de la foi religieuse, ouvrant sa pensée   quelques unes des influences modernes les plus l gitimes et cherchant le succ s de ses id es dans la discussion. Ch du Ma ade.*

S' ha estrenat en lo Teatre Catal  lo drama en tres actes y en vers de D. Francesch Ubach y Vinyeta, *La m  freda*. Deventnos en ocupar en altre número extensament, avuy sols dirém que l' obra es de gran importancia en la marxa de nostra escena, y acredita una volta mes las dots d' escriptor notable   inspirat poeta ja reconegudas en lo Sr. Ubach.

Tres vegadas ha sigut cridat á la escena l'autor en cada una de las dos representacions que porta aquesta obra.

També s'ha estrenat en dit teatre una pessa en un acte y en prosa de D. Conrat Colomé, *Lo meu modo de pensar*, que per sa abundancia de xistes y naturalitat en lo diálech entreté agradablement al públich. L'autor fou cridat á las taulas la nit del estreno.

Pera 'l próxim estiu la empresa del Bon Retiro, que 's compon en sa major part de autors dramátichs molt coneguts en lo camp de nostra literatura, ha contractat una companyia catalana y encarregat varias decoracions al aplaudit pintor escenógrafo Sr. Soler y Rovirosa, á fi de comensar la temporada estrenant la nova comedia de màgia titulada: *La dona de aygua*, original de dos aplaudits autors.

Desde primer d'any ha sortit molt millorada la *Revista de Gerona*, organ de l'Associació literaria d'aquella ciutat. Tant per sas condicions materials, com per l'excelencia dels treballs històrichs y literaris que conté, es digna de figurar al costat de las més importants d'Espanya.

Lo dissapte dia 9 del corrent, s'inauguràren al *Ateneo Barcelonés* la série de vetlladas literarias que 's proposa donar la secció de Literatura, ab la lectura d'alguns fragments del poema de D. Damás Calvet: *Mallorca cristiana*. Una selecta concurrencia, en la que hi figurava en sa inmensa majoria l'element catalanista, s'aplegàen lo saló de cátedras de la Societat, y passá una delitosa vetllada escoltant aquells trossos de poesia ahont, com ja diguérem en altre número, s'admiran las primeras escenas de la epopeya mallorquina revestidas de las esplendents galas d'una versificació variada y perfecta, y d'un colorit tant brillant, ensemps que verdader, que tament li sembla al oyent transportarse á aquellas poéticas centurias. La lectura, realsada per la perfecta dicció que tant bé li sap donar lo Sr. Blanch (D. Joseph), fou interrompuda per entussiasmas aplaudiments, rebent al final lo Sr. Calvet las enhorabonas de tots los presents.

A la fina amabilitat del mateix debém lo poder publicar en aquest número un dels fragments llegits, per lo qual apreciarán nostres lectors tota la exactitut de nostras paraulas.

Com ja era de esperar, lo resultat de la Exposició nacional de Bellas Arts d'enguany ha estat brillantíssim per los artistas catalans y en general pera los de la antiga terra llemosina.

Formavan la exposició 510 obras de 234 artistas y á aquestas obras han estat acordadas: 31 medallas, 6 creus de Cárlos III y lo gran premi de honor en la secció de pintura; 10 medallas y una creu á la de escultura y finalment, en arquitectura 6 medallas.

Los artistas catalans que figuraren foren 38; 3 los de las Balears y 31 los de Valencia. En conjunt 72 artistas ó sia próximament una tercera part de los concurrents, obtenint més de la tercera part dels premis, ó sian 20 de las 56 distincions otorgadas, á pesar de las condiciones en que 'ls provincians en tals cassos se trovan.

Los artistas premiats son:

De Catalunya, en la secció de pintura: D. Francisco Masriera, D. Jaume Morera y D. Joseph Nin y Tudó ab medallas de 2.ª classe y D. J. Lluís Pellicer y D. Joaquim Vayreda ab medalla de 3.ª classe. En la secció de escultura han obtingut medallas de 1.ª classe D. Joan

Samsó; de 2.ª D. Medardo Sanmartí y Aguiló y de 3.ª D. Francisco Pagés y Serratosa. Per últim en la secció de arquitectura han lograt medallas de 1.ª classe D. Heribert Rumeu; de 2.ª D. Ramon Tenas y Hostench y de 3.ª D. Anton Rovira y Rabassa. Total 11.

De Valencia; en la secció de pintura tenen medalla de 1.ª classe: D. Salvador Martinez Cubells y D. Emilio Sala y Francés; de 2.ª classe: D. Francisco Jover y Casanova, D. Vicens Borrás y don Frederich Navarrete; de 3.ª classe, D. Joseph Gil y Benlliure y creu de Càrles III D. Anton Muñoz y Degrain. En la secció de escultura té una medalla de 3.ª classe D. Anton Moltó y en la secció de grabat té per últim medalla D. Càrles Capuz. Total 9 distincions.

Nos felicitem del resultat, que honra á nostra pàtria, y doném nostra enhorabona als artistes premiats.

Continua sortint en Buenos Aires lo periódich *L' Aureneta* que hi publican varis entussiasas catalans residents en aquella població. Tot los números son interessants en alt grau puig á mes de alguns treballs de autors residents en aquella ciutat s' hi contenen algunas composicions inéditas enviadas pels literats de Catalunya reproduhinthi també las mes notables poesías escritas en catalá y contingudas en diferentas publicacions notantse en la elecció de las mateixas lo molt coneixement que de la actual renaixensa catalana té son director. Felicitem novament á tant entussiasas fills de Catalunya per los esforços que están fent en bé del nostre idioma. La colecció de *La Aureneta* arribada á nostras mans alcanza al número 73.

La copa dels CATALANS.—Ab aquest epígrafe publica *l' Messenger du Midi* las rallas que transcribim á seguiment y que de segur llegiran de grat nostres suscritors.

«Nostres lectors ignoran potser que, en una reunió de poetas provençals y del Languedoc, celebrada á Avinyó l' 21 de Maig de 1876, baix la presidencia de Mistral, M. Bonnet, membre de la *Société Archeologique* de Bésiers, proposá que s' oferís als Catalans una copa artística, en regraciament de la qu' ells oferiren, fa deu anys, als Provençals.

«Lo Comité de las festas llatinas nos comunica una carta de M. Romieux, segons la qual l' entrega d' aquesta penyora de confraternitat internacional tindrà lloch á Montpeller. Segurament será el Peyron, lo 24 ó 25 de Maig, que será solemnement oferta als delegats de Catalunya, despues de l' execució musical de diversos ayres populars ó nacionals, del paissos neo-llatins.

Avinyó, 20 Febrer 1878.

Al Sr. Secretari del Comité de las festas llatinas.

«Senyor: vos don las gracias per haverme comunicat lo projecte de programa preliminar que l' Comité de las festas llatinas ha acordat ultimament, d' acort ab la Felibrería, y per haverhi comprés la entrega de la copa als Catalans. Lo 15 d' Abril, época en que 'm será entregat per l' artista, tindrè l' honor de posar en vostras mans aquest present simbolich y confraternal.

«Ja 'm fareu á saber lo dia en que hauré de ferne l' oferta, de part y en nom dels suscritors, als nostres amichs de Catalunya, Valencia y Mallorca.

«Llegiu, vos prech, esta carta al Comité de las festas, y vos rebèu l' expressió de mos mellors sentiments.»

Roumieux.

Gracias per tot als nostres amichs de l' altra banda de Pirineus; y

estigueu segurs de que en sa copa, segons notícias, acabada obra d'art, hi sabrem beure, com ells en la nostra, 'l veritable esperit de germanó y l'entussiasme sant per nostra comuna brillejant historia.

D. Joaquin Marsillach ha publicat ultimament una obra de 152 planas ab lo titol de RICARDO WAGNER-*ensayo biográfico-crítico*, a¹ un extens prólech del distingit catedràtich D. Joseph de Letamendi. Com nos n'ocuparem extensament res dirém are sobre ella fent notar empero que es la primera obra publicada en Espanya sobre tan distingit mestre y que lo públich musical l'ha rebuda ab gran entussiasme.

L' Associació d'aficionats á la cassa ha publicat una escitació á tots los cassadors demanántlosi que complescan la veda, redactada en catalá.

Un afectuós aplauso á aquesta nova institució que manifesta esperit tan catalanista.

L'erudit escriptor D. Lluís Cutchet ha sigut nombrat soci corresponent de la Academia de la Historia.

Felicitem de tot cor al Sr. Cutchet per la distinció de que tan mereixedor l'han fet sos comeixements y s'amor á Catalunya.

Enviem nostra mes entussiasa enhorabona als actors del Teatre Catalá pel desempenyo de *La ma freda*. La senyoreta Cazorro, 'ls Srs. Fontova, Goula, Fuentes, Pinós, desempenyaren d'una manera acabada sos respectius papers, distingintse entre tots, lo Sr. Soler y la Sra. Abella. Aquesta última es superior á tota ponderació; coneixiam las cualitats de la primera dama jove de nostre teatre en lo género dramátich empero may hauriam cregut que tingués tantas disposicions per la tragedia.

Dias passats celebrá l'Associació de Mestres d'Obras de Catalunya, la sessió inaugural de sos traballs durant lo actual any. Comensá la sessió lo secretari D. Pere Buqueras llegint la memoria reglamentaria, donant á coneixer despres lo Sr. Reventós lo dictámen del Jurat del concurs artístich obert, segons lo cual foren premiats: D. Felix Viura, manyá, ab lo premi de serralleria per una magnífica pinya ó pinacle de ferro pera un reixat; D. Jaume Pujol y Baucis ab un accésit al premi de cerámica; y 'l Sr. Folch y Brosa ab los premi y accessit de pedra artificial. Lo Sr. President Don Joseph Torner, llegí seguidament un ben escrit discurs alusiu al acte y 'n pronunciá altre sobre 'ls concursos lo soci honorari Don Marcial de la Cámara, de Valladolid, que com á un dels mes entussiasas y principals adalids de la classe ha vingut á Barcelona expresament pera assistir á eixa important sessió.

En lo local, perfectament adornat, s'hi veuen comensats un museu de materials de construcció y altre de objectes arqueològichs que 'n conté alguns de molt notables.

Ha mort en Sevilla l'autor de la *Historia crítica de la literatura española* y de tantas otras obras notables, D. Joseph Amador de los Rios.

Nosaltres que recordem tota la consideració que dispensaba tan eminent escriptor á nostra literatura antiga y moderna, com ho revelá ben be en la contestació al discurs d'entrada á la Academia de

D. Victor Balaguer, no podem menys d' associarnos al dolor que ha causat tan sensible perdua en tots los centres literaris d' Espanya.

Lo jove artista D. Enrich Serra que fa poch marxá á Roma á perfeccionar sos estudis pensionat per alguns entussiasmas de son talent, ha retratat últimament del natural al actual Papa Lleó XIII. Felicitem al Sr. Serra per la distinció obtinguda que posa mes de relleu las bonas cualitats de dibuixant que tothom li reconeix.

La juventud católica, academia científico literaria de Tortosa, publica las bases d' un certámen pera 'l próxim mes de setembre. Entre 'ls sis premis oferts no mes n' hi há un (del Bisbe de la Diócesis) que dega ser en la llengua patria. Nosaltres hauriam desitjat ja que la iniciadora de la idea 's diu *La juventud católica*, hagués seguit 'l exemple de son Pastor dant cabuda en tots los temas á nostra literatura. També es una virtut del cel 'l amor á tots lo dels avis.

Lo premi ofert per lo Sr. Bisbe, que de cor li agraphim com á bons catalans consisteix en un exemplar ricament encuadernat de la magnífica obra de August Nicolás *La Virgen Maria y el plan divino*, al mellor himne en honor de *La Verge de la Cinta* d' aquella ciutat.

Lo distingit advocat de Figueras D. Enrich Serra Caussa ha publicat lo *Almanach y Guia del Ampurdá pera l' any 1878* mes complert si cab que 'l de l' any anterior que tant alabarem en la Renaixensa. En la 1.ª de las dos seccions en que está dividit hi figuran entre altres travalls un notable estudi de D. Joaquim Botet y Sisó titolat Juncaria y la continuació del estudi de las aus comunas en l' Ampurdá que comensá l' any anterior D. Francisco Jordi y duas poesías catalanas l' una de D. Arturo Gallard y altre de D. Angel Guimerá.

La segona secció conté un gran número de datos indispensables podem dir á tots los Ampurdanesos y á tots los que ab aquella comarca tenen relacions, puig á mes del domicili de totas las personas que tenen carrech oficial hi ha una resenya dels medis de locomoció, firas, mercats y festas majors. Conté ademés un plano detalladissim de la ciutat de Figueras. Se ven en las principals llibrerías al infim preu de 2 rals.

S' ha posat en venda lo drama del Sr. Soler *Lo Contramestre*.

SUMARI

J. PELLA Y FORGAS	Grans exemples	177
FRANCISCO MANEL PAU	Impresions de Pare	199
ANTONI VILANOVA	Exposició de pinturas á Madrid	209
DAMÁS CALVET	Mallorca cristiana (poema)	214
JACINTO TORRES REYATÓ	Lo Plany del Rosinyol	224
J. SERRA Y CAMDELACREU	L' anell de prometatje	227
	Consistori dels Jochs Florals de Barcelona	228
	NOVAS	229
	LLIBRE DE COSES ASSENYALADES (folletí.)	